

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an . . . 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrația.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se in-
napolază.

Generalul Berthelot în Arad.

Oaspele distins al Românilor, generalul Berthelot, s'a simțit între noi ca între concetățenii săi. Aceasta este întâia impresie ce a cules-o de la noi în 29 Dec. dimineața când la orele 8 a coborât din trenul său special. Românii din Arad i-au făcut o primire spontană impunătoare și și-au ajuns scopul dorit.

Avem o mulțumire rară că generalul Berthelot în timpul scurt cât l-a petrecut între noi s'a convins de sentimentele vii naționale ale Românilor (în părțile periferice apusene. Manifestația țărănilor din Arad și jur cari n șube albe i-au defilat sub falfăirea steagului nostru, simbol al unității naționale, au alergat să întâmpine pe generalul Berthelot, a fost semnul cel mai evident de conștiința vie a clasei noastre de jos despre serviciile ce ni le face Franța. Intreg poporul nostru ține că Franța este țara unui frate mare și că țării noastre în apusul Europei, că țării au datoria să se ajute reciproc la năcaz pentruca să serbeze aolaltă zilele frumoase.

Din cuvintele pe cari generalul Berthelot le-a rostit către ceice l-au bineventat răsare dragostea lui către poporul nostru, pe care-l cunoaște din zilele negre ale bătăilor sângeroase. Nu este departe timpul, — a zis generalul Berthelot, — când pacea ce se va semna să vă satisfacă aspirațiunile legitime...

Prin vizita marelui general s'a contribuit la cimentarea sentimentului de solidarizare între cele două popoare atine. Generalul Berthelot va putea spune armatelor orientale că Românii din aceste părți sunt colaboratorii sinceri în opera mare civilizatorică pe care întregă ententa o săvârșește acum, și că Românii de aici sunt aceiași pe cari dânsul i-a găsit în Moldova și Muntenia.

Berthelot coboară din tren.

Statură înaltă și robustă a generalului Berthelot parcă ar ținea la distanță pe oricine. Dar zimbetul ochilor săi și fizionomia sa răzătoare și blândă apropie pe toți. Dșoarele române îl așteaptă, îmbrăcate în frumosul nostru costum național, cu flori. Dra Ispravnic îi inmanuiază un buchet de flori și-l bineventează în franțuzește. Generalul îi mulțumește și o sărută pe amândoi obrazii. Dă apoi mâna cu toate drele în costum național cari, împreună cu dnele îi presară calea cu flori. 7 ofițeri români îmbrăcați românește pleacă la pământ în fața generalului 7 steaguri ale ententei: românesc, francez, englez, american, italian, belgian și sârbesc.

Domnul vcolonel Serb

face raportul și prezintă dlui general compania de onoare constituită de gardiștii noștri.

— Foarte fericit de atitudinea ireproșabilă a trupeii, vă salut și vă asigur de acelaș sentiment ce mi-l dovedeți, fu răspunsul generalului.

Autoritățile

salută apoi, cu învoirea Consiliului național român comitatens, pe marele oaspete. Vorbește primarul Lőcs, care bineventează pe generalul Berthelot în numele orașului. În fruntea unui număr public de bărbați se ivește apoi în continuarea peronului, P. S. episcopul Ioan I. Papp, care întâmpinează pe Berthelot în numele diecezei arădane¹⁾

P. S. Sale generalul francez a răspuns militărește, scurt, concentrat în cuvinte pline de conținut: — Mulțumesc pentru cuvintele generoase și sunt foarte fericit că mă regăsesc între concetățenii mei. la cuvântul, în numele C. N. R. comitatens d. dr. Justin Marșieu.

Serviciul de tâlmăciu l-a făcut colonelul român Radu Rosetti, scriitorul cunoscut.

Generalul Berthelot a răspuns dlui dr. Marșieu între aplauzele furtivoase ale publicului românesc de pe peron:

Dle vicepreședinte, cuvintele despre bătăliile glorioase dela Mărășești imi merg drept la inimă, pentrucă sunt imaginea clară a simțirii românești. Sunt fericit să pot declara că armata română are tot meritul pentru marea învingere dela Mărășești pentrucă 5 divizii române au ținut piept cu 11 divizii germane. Sper să nu se îndoiască nimeni că cunosc suferințele Românilor în trecut. Soarele luminează pentru viitor. (Aplauze și ovatii nesfârșite se fac marelui prieten al nostru).

la apoi cuvântul: Consiliul național maghiar, cons. național sârbesc și un delegat al Șvabilor în limbile lor naționale din Banat.. Generalul Berthelot a răspuns tuturor în două trei cuvinte, mulțumindu-le pentru atenție.

Defilarea gardelor și banderilor rurale.

Generalul Berthelot trece în dosul gării unde îl așteptau gardele și banderile noastre rurale în mândrul port național cari au defilat strigând din inimă: trăiască generalul Berthelot. Insuflețirea inimoișilor voinici dela sate și publicului românesc a fost de nedescris.

Convoitul dela gară în oraș.

Dupăce generalul Berthelot a trecut în revistă gardele și banderile și a mai netezit pe frunte pe frumoasele noastre, drele în costum național cari îi făcură roată și cărora le-a spus, că sunt cea mai frumoasă gardă, a înaintat automobilul în care a urcat generalul cu colonelul Rosetti, dr. I. Marșieu, vcolonelul Șerb și Ioan Moldovan ce fusesé însărcinat, în fruntea unui comitet, cu serviciile de aranjator pe peronul gării.

Numeroase trăsări și imens public de jos au petrecut automobilul generalului Berthelot care a înaintat încet în urma banderilor și gardelor rurale, între cântece naționale și în

¹⁾ Raportul amănunțit — împreună cu discursurile în întregimea lor le vom publica în nrul de sărbători.

frunte cu mândrele stindarde românești și ale ententei, până la Crucea albă, unde în etaj, sala nr. 3, s'au ținut recepțiile delegațiilor românești.

Recepțiunile.

Se prezentă întâi delegațiunea doamnelor române, în frunte cu dna dr. Pop care salută astfel pe generalul Berthelot:

Domnule general,

În numele doamnelor române din Arad și provincie vă aducem omagiile noastre de recunoștință pentru dragostea ce-o purtați soarei mai mici a națiunii Dvoastră. Națiunea română privește cu recunoștință la marea națiune franceză, care în toate vremurile a dat lumii drepturile și libertățile. — Trăiască națiunea franceză și reprezentantul ei, Trăiască România-mare — darul Franței

Doamnei Pop îi răspunde generalul Berthelot sentimental și mai mult decât până aci celorlalte saluturi. În rezumat a spus următoarele:

— Acum nu este soare, doar în inimile noastre. Imi pare bine că femeile române nu și-au pierdut nădejdea în viitor. Intre Români și Francezi sunt simpatii și legături naturale, doar acelaș sânge curge în vinele lor.

În recepție se prezintă apoi P. S. Sa episcopul Ioan cu asesorii consistoriali, corpul profesoral dela școala civilă de fete, șase redactori dela Românu, o delegațiune de țărani, un grup de refugiați români din Banat cari nu s'au putut prezinta la gările de pe acolo fiind împiedecați de Sârbi și în urmă tinerimea românească din Arad în costume naționale.

Generalul Berthelot s'a întreținut foarte afabil cu toți membrii delegațiilor, a rostit cuvinte de încurajare și a asigurat că aspirațiile noastre sunt aproape de împlinire, ne mai fiind mult până la semnarea păcii.

Ofrandele femeilor române.

Ne-a m pregătit pentru primirea marelui prieten al Românilor, cu atâta inimă și-am depus în muncă noastră atâta zel și căldură încât începutul zilei ne-a adus roadele. S'au adunat la stat femeile române sub auspiciile dnei St. C. Pop cu zile înainte să înfăptuiască mândra sărbătoare a zilei care s'a inecat în sânge. Flori, brad, tricolor francez și român au împodobit și-au tăcut decorul trumuseții tabloului teeric născut în gândul bogat de femei române. Patrusprezece dșoare române, brune și bălaie, totatătea chipuri alese ca din povești îmbrăcate în costumele noastre pitorești de țărancă, au dat cea dintâi scenă de toată trumusețea primirei prietenului francez. Corțele cu flori și brad montate în culorile franceză și română, șubele țărănești purtate, învelitorile de cap, toată trumusețea așa demnă de penelul unui pictor s'a pus la cale cu atâta dragoste cu care numai noi românii știm răsplăti pe frații noștri de-un gând și-o inimă.

S'au ales cele mai superbe costume din toate ținuturile locuite de Români și fetele cari le-au îmbrăcat cu atâta dragoste au putut raporta mândria să fie săutate de marele general francez. El, soldatul voinic, cu fața înseninată de căldura su-

stăină moralul sufletesc și să aștepte cu răbdare și în liniște rezultatul anchetei ce s'a purtat din partea unei comisii mixte ca să facă deplină lumină asupra ciocnirilor sângeroase de Duminecă și asupra responsabilităților împreunate cu ele.

Consiliul național român comitatens își toată truda ca să constate faptele cu obiectivitate și să reușească evitarea tulburărilor mai departe.

În munca aceasta de mulcomire a spiritei agitate și de creare a păcii este ajutat de comisariul guvernial dr. Varjassy, care deja din urmă vreme a fost anunțat în Sibiu spre demonstrațiile sângeroase din Arad și a sosit aici cu tren special în decursul nopții de Luni. Garda națională română din Arad va recăpăta armele, îi vor fi întoarse paștele, și-și va reîncepe funcțiunea.

Generalul Berthelot, martor ocular al sângerărilor de sânge, a trimis cel dintâiu ajutor efectiv, a ordonat la Arad trupe franceze. Trupele de sânge curat franceze, cari au luptat în Marocco, s'au împrăștiat deja în decursul zilei de ieri în patrulare prin oraș pentru ca să mențină siguranța publică.

Evident că noi, gazetarii avem să ne încredințăm cu sfîntenie chemarea noastră de a face totul în serviciul cauzelor publice. Revenim deci lucrul și facem tot ce ne stă în putere ca prin scrisul nostru să reaşezăm tihna și pacea în suflete. Sperăm ca personalul care îngrijește ca să culegă, tipărească și expedieze cuvântul nostru, să ne stea la dispoziție.

Români, cari totdeauna ați urit măcelul și niciodată n'ați tins la viața vecinului străin, ci în chip pașnic ați căutat să împrăștiati disensiunile și frecările, Români element iubitor de liniște și dreptate, face-vă-ți și voi datoria, adică să vă stăți în liniște și în siguranță ca ordinea publică să fie restabilită și garantată.

Să respectați proclamațiunea ce se publică din partea autorităților, căci ea este dată în asertivitate și în voia Consiliului național român și în voia comandei franceze.

Proclamațiune

către populația Aradului.

Cu ziua de azi, 31 Decembrie, intră în vigoare următoarele dispozițiuni:

1. Fiecare locuitor este dator ca în decurs de 24 de ore să predea armele militare comandate de comandant (bulevardul Apponyi 3), iar armele de vânătărie, și alte arme civile (revolvere) — poliției orașului.

2. Vin, bere, rachiu, beuturi spirtuoase: liqueur, vin ș. a., nu se pot servi nici în cantitate mare, nici în cantitate mică pe baza vre-unei licențe; oțelăria se referă și la vinderea vinului propriu.

3. Se fixează ora de închidere a localurilor publice la 9 seara, iar incuiatul porților la 7 ore seara, însă bacșișul de deschidere a porților numai după 10 ore seara se poate pretinde.

4. În haine militare numai aceia pot umbla, cari au serviciu activ. Fără legitimație militară n'au voie să iasă pe stradă. Nici ziua, nici noaptea nu pot umbla mai mult de doi soldați împreună. Aceasta se referă și la ofițeri.

5. Toți acei indivizi cari nu sunt soldați, dar totuși umblă în haine militare, nu pot purta chipiu și pălărie și nici însemne militare. Ofițerii de rezervă numai haine civile pot purta.

6. După 9 ore seara bărbații civili numai câte doi pot umbla împreună.

7. Cântece naționale, imnuri cântate de fanfără și de grup — sunt oprite. Numai cu permisiunea comisarului guvernial și a autorității locale și cantate.

8. Nu se pot purta în oraș: anghoțor și pară, și alte instrumente rozetă, pașă, și pe braț etc.

trupele franceze de ocupație, poliție și jandarmerie. Datoria patrulilor susținătoare de ordine este să controleze stațiunile militare și ale gardelor.

Patrulare militare ori de gardă nici ziua nici noaptea nu pot umbla prin oraș, pentru că ordinea publică o susțin exclusiv trupele franceze de ocupație, poliția și jandarmeria.

Avertizez publicul orașului ca să țină cu severitate dispozițiunile de sus. Întrucât proclamația n'ar avea rezultatul dorit, comanda franceză va lua independent dispoziții și cu mult mai severe.

Anunț.

Pentru a putea constata adevărul și a ușura lucrările de anchetare ale comisii mixte rugăm pe toți acei Români din Arad și satele din jur cari au date pozitive despre cazurile sângeroase de Duminecă, să le anunțe fără amânare la Consiliul național român comitatens din Arad.

Trebuie să aruncăm lumină deplină asupra faptelor pe cari apoi să le putem cuprinde în protocoale oficiale.

Pentruca să nu se pervertească starea reală a lucrurilor, și pentruca opinia publică românească și streină să nu fie sedusă de comunicatele tendențioase ale ziarelor unguerești, toți martorii oculari ai evenimentelor grave de Duminecă să însemne pe hârtie ceea ce știu și să facă raport imediat la centru.

Trupele franceze în Arad.

Ca urmare a demonstrațiilor sângeroase de Duminecă, — Luni noaptea au sosit trupe franceze, ca să asigure ordinea și să împiedice reînnoirea întâmplărilor de Duminecă. Trupele acestea au venit din Timișoara la ordinul generalului Berthelot, care a fost martorul celor petrecute și sub impresia aceasta a ordonat, ca trupe franceze să vină fără întârziere. Generalul Berthelot și-a continuat apoi călătoria, fiind în cunoștință deplină a tuturor celor întâmplate.

Trupele aveau să sosească Luni după amiază, dar din cauza unor piedeci n'au sosit decât pe la miezul nopții. În Vinga, în câmp deschis, s'a oprit trenul, pentru că nu mai avea cărbuni și a trebuit să meargă din Arad o locomotivă care să aducă trenul.

Zăbava aceasta a fost chiar binevenită pentru trupele, cari — după primirea informației despre sosirea trupelor franceze — lucrează cu zor la evacuare, evitând astfel desarmarea.

Conform înțelegerii luate, trupele aveau să fie primite de comisariul guvernial, dr. Varjassy și v.-președintele C. N. R., dr. Iustin Marșicu. Din partea Românilor s'a prezentat numai dr. Marșicu, de cealaltă parte însă mai mulți.

Comisarul guvernial a spus, că sosirea trupelor ententei în Arad o privește ca violarea contractului de armistițiu, dar e silit să se împace cu situația aceasta. Au mai vorbit primarul Löcs, președintele C. N. Maghiar, dr. Nagy Sándor.

Dr. Iustin Marșicu a cerut — în numele C. N. R. — ocrotirea populației românești din Arad.

Sosirea trupelor franceze — I-ul regiment african de vânători — o primim cu cea mai mare bucurie și recunoștință, pentru că siguranța personală a Românilor era primejduită. Acum suntem siguri, că vom scăpa de insultele de până azi.

Comandamentul trupelor este național

Morții neamului.

Astăzi la orele 10 a. m. s'a adunat public numeros român în curtea spitalului comitatens, ca să dea cinstea din urmă morților neamului: Leonte Ciorău din Sobotel și Lae Barna din Covăsinți. Am deplâns nu numai sfârșitul lor tragic și dureros ale celor 8 orfani ai bunului Lae Barna din Covăsinți, ci am deplâns și durerea neamului românesc ai cărui mucenici au fost ei.

Prohodul s'a săvârșit la orele 10 a. m. de dl. protopop Traian Vățian, ca trimisul P. Sale dlui episcop Ioan I. Papp, preoții Eugen Crăciun, Nicolae Mărginean din Nădlac și diaconul Ioan Ciocara.

În numele Consiliului național român a vorbit dl. dr. Gheorghe Crișan. În fața sicriului rece se întrebă, cum pot fi astăzi cadavre neînsuflețite ceice mai înainte cu câteva zile au fost însuflețite de un ideal sfânt? Ei vor trăi, căci numele lor va fi scris în istoria desrobirii fraților lor. La sicriul lor roagă pe bunul Dumnezeu, ca acestea să fie cele din urmă jertfe ale cauzei sfinte românești.

Pe mormintele lor s'a depus — în numele Românilor — o frumoasă cunună. Au fost duși apoi cu motorul în satele lor, ca acolo să aștepte odihnă și țărina să le fie ușoară.

La orele 4 d. a. s'a făcut înmormântarea lui Ion Gligor din Șega, și el victimă a întâmplărilor de Duminecă. Lacrimile noastre însoțesc în calea cea din urmă.

Scumpi morți, odihniți în pace! Neamul românesc nu va uita niciodată jertfele noastre.

INFORMAȚIUNI.

Familia dr. Pop în Sibiu. În urma violențelor săvârșite Duminecă asupra locuinței din str. Făbiș, dna dr. Ștefan C. Pop a plecat dimpreună cu familia, cu tren special, la Sibiu. Avem informația, că au ajuns în pace la Sibiu.

Uroș Păteanu fruntașul țaran din Nădlac a fost grav rănit în sângerările de stradă de Duminecă. Are rană mare la ceafă, iar umărul drept e total zdrobit. Se refugiase la Siria, iar azi s'a prezentat la Consiliul național din Arad, sub al cărui scut se află de prezent.

Proclamațiunea dată de comandantul trupelor franceze în conțelegere cu primarul orașului Arad privește numai pe locuitorii Aradului. Membrii gardelor române din jurul Aradului, ajunși în Arad, trebuie însă să se acomodeze ordinelor de aici, deci nici lor nu le este permisă purtarea cocardei, a rosetelor, a armelor, — și — fără legitimație dela consiliul național român din Arad — nici uniforma militară.

Răniții din Mândruloc. Ni se telefonează azi din Mândruloc: între gardiștii români din Mândruloc, cari veniseră Duminecă la Arad să sârbătorească pe generalul Berthelot, sunt doi răniți: Petru Cocoban străpuns în mână de baionetă și Ioan Titeiu, atins de-un glonte maghiar în spate. Amândoi își vindecă ranele în comună.

Ceilalți gardiști-țărani din Mândruloc au scăpat ca prin minune, fugind spre Mureș în sus până la Micălăca, Glogovăț, ba unii chiar până acasă.

Drapelul gardei românești din Mândruloc a fost rupt și sfâșiat în bucăți de garda maghiară.

Petreceze de Silvestru? Azi noapte, începând dela orele 9 până spre ziua, Aradul bubuia de pușcături, parcă l-ar fi asediat armată dușmană. La miezul nopții zgomotul era deadreptul îngrozitor și bieții locuitori, deșteptați din somn, nu-și puteau da seamă ce să fie. Un ofițer francez a ieșit la stradă, să aștepte cauza pușcăturilor. I s'a spus că așa e obiceiul Ungurilor în noaptea de Silvestru. Așa scria azi și gazeta. Totuși și pe atunci bătăliile din Arad pînă la urmă s'au purtat în

